

СТАНОВИЩЕ¹

От проф. д-р Светлозар Кирилов

(научна длъжност, научна степен, име, фамилия, образователна/научна институция)

за придобиване на образователната и научна степен „доктор”/„доктор на науките“ в научна област 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Медии и комуникации – онлайн журналистика)

с дисертационен труд на тема: „Активизъм и слактизивъм. Ефективност на осъществяването на социални каузи (Гражданското общество в България в периода 2013–2022 г.)“, представен от Зарина Василева, редовен докторант в катедра „Пресжурналистика и книгоиздаване“ на Факултета по журналистика и масова комуникация с научен ръководител: проф. д-р Грета Дерменджиева

¹ Забележка: Текстът в курсив предлага опорни точки за оценка на изследователските резултати. Препоръчителен обем на становището – 2-3 стандартни страници

I. Оценка на качествата на дисертационния текст

Дисертацията на Зарина Василева е посветена на значим проблем, предлага смислени разсъждения и добро ниво на аналитичност. Тезата на авторката е ясно заявена и добре аргументирана в хода на изложението. Зарина Василева разглежда положителното и отрицателното виждане за слактивизма, разбиран като активност спрямо социални каузи, която първоначално е онлайн, и смята, че той може да бъде тълкуван по-скоро положително: „...слактивизмът не е липса на активизъм, а нова форма на активизъм, която предизвиква обществени промени и води до успешно осъществяване на лични каузи... Слактивизмът не е отсъствие на волеви акт... той е съзнателно поведение и ... води до конкретни последици“ (Дисертация, с. 9). Съвсем коректно са посочени ограниченията на изследването.

Дисертацията почива на добра теоретична основа. В първа глава Зарина Василева разглежда редица теории за дейността и човешката активност – на Платон, Спиноза, Зигмунд Фройд, Алфред Адлер, Ерик Ериксон и др. автори. Спектърът от концепции е доста обхванат и служи за подходяща обосновка на идеите на авторката относно активността в онлайн среда. Разгледано е предимно негативното разбиране за слактивизма като „дейност, която подкрепя политически или социални каузи по начин, който не се нуждае от много усилия и не постига реални резултати“ (с. 23), но е изтъкнато, че трудът се придържа към положителното виждане за слактивизма като волево, съзнателно поведение, което води до полезни в социално отношение резултати.

Дисертацията съдържа интригуващ обзор на теоретичните виждания за гражданското общество и историята на неговото развитие в България – създаването на читалища, благотворителни и просветни дружества и др. Зарина Василева разглежда и по-нови кампании в интернет и основателно посочва възможни негативни ефекти поради дезинформация и манипулация – протестите срещу приемането на Истанбулската конвенция и Стратегията за детето, дезинформацията и „инфодемията“ относно ваксините и КОВИД-19 и др.

Третата глава е посветена на две специфични форми на гражданска активност – протести и благотворителност. Коментирани са редица протести от края на социализма до наше време, като е открито разликата в протестните инициативи след появата на интернет – протестите на учителите, самозапалването на Пламен Горанов, на „Системата ни убива“ след 2018 г. и др. Проявите на доброволчество и благотворителност са подходящо разгледани, както и положителното влияние върху тях на онлайн кампаниите за по-голяма помощ и съпричастност в случаите на наводненията в с. Бисер (2012 г.), Варна и Добрич (2014 г.), за подкрепа на украинските бежанци и др.

Сред изводите авторката е посочила, че „дигиталните технологии не правят гражданското общество мързеливо, реагиращо само онлайн“ (с. 277). Въз основа на теоретичните разсъждения и емпиричните анализи на конкретни онлайн инициативи в полза на значими социални каузи Зарина Василева обосновава позицията си, че дигиталната инфраструктура създава възможности за нови форми на активност, които имат полезен обществен ефект. Интересно е и нейното заключение, че личните каузи, особено благотворителни и за лечение на деца, са по-активно подкрепяни от обществените. Тя смята, че една от причините за тази разлика е, че част от гражданите са скептични или несигурни относно мотивите на инициращите кампании за социални каузи.

II. Приноси на дисертационното изследване

Принос на изследването е, че авторката е посочила и разгледала факторите, които определят дали първоначалната активност онлайн ще има положителни или отрицателни последици за обществото. Тя обосновава сред тези фактори дали информацията, споделяна онлайн, е достоверна, и нивото на медийна грамотност в съответното общество.

Зарина Василева разглежда конкретни кампании в интернет в полза на различни лични и социални каузи, особено свързани с благотворителност, лечение на деца и възрастни, и обосновава факторите, от които зависи дали кампанията ще е успешна. Познаването на тези фактори би могло да бъде използвано за постигане на резултати в бъдещи кампании в полза на благородни каузи.

Като принос на дисертанта може да бъде открито разглеждането на взаимодействието между социалните мрежи и традиционните медии. Много от социалните кампании започват онлайн, в социалните мрежи, но Зарина Василева изтъква, че успехът на кампаниите до голяма степен зависи и от включването на традиционните медии (преса, радио, телевизия), които имат по-голям престиж и репутация на достоверни източници. Ако традиционните медии публикуват информацията относно кампанията, ако професионални журналисти съдействат за оформянето на публикациите в социалните мрежи, това повишава ефективността на кампанията. Авторката е разгледала конкретни примери за взаимодействие между социални мрежи и традиционни медии в проведени вече кампании.

III. Бележки и препоръки

Ако авторката реши да публикува дисертацията като монография, бих препоръчал малко по-голяма аналитичност при разглеждане на конкретните онлайн кампании за различни каузи. Но като цяло трудът демонстрира добро ниво на аналитичност, обосноваване и значимост на изводите.

IV. Публикации и участия в научни форуми

Участията в научни форуми и представените публикации са в достатъчен обем и отговарят на изискванията за присъждане на научна степен.

V. Заключение

Дисертационният труд на Зарина Василева е стойностен, добре разработен и аргументиран,

с приносни елементи. Личи и една гражданска позиция и ангажираност на авторката, която допринася за високата стойност на дисертацията. Окончателното ми становище е положително и подкрепям на Зарина Василева да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“.

Дата: 24.03.2023 г.

Рецензент: проф. д-р Светлозар Кирилов